

14 OKTOBER 2012: IEDERS STEM TELT!

MAATSCHAPPELIJK KWETSBARE GROEPEN MENGEN ZICH IN HET LOKALE VERKIEZINGSDEBAT

01-03-2011

Politiek draait om keuzes maken

Zondag 14 oktober 2012 wordt een hoogdag voor onze democratie. Op die dag worden namelijk duizenden raadsleden verkozen die samen gedurende zes jaar onze gemeenten en provincies zullen besturen. **De betrokkenheid van mensen bij de lokale verkiezingen scheert hoge toppen. En dat hoeft geen verwondering te wekken.** De verbondenheid van mensen met hun buurt, wijk en gemeente is immers groot. De impact van lokale besturen op het dagelijkse leven van mensen eveneens. Beslissingen van lokale besturen zijn bovendien vaak zichtbaar en tastbaar. Dat geldt ook voor de lokale bestuurders zelf: haast iedereen kent wel één of meerdere kandidaten voor de gemeenteraadsverkiezingen in meer of mindere mate.

Ook voor maatschappelijk kwetsbare groepen staat er die zondag 14 oktober 2012 heel wat op het spel. **Net als de hogere overheden hebben ook lokale besturen tal van hefboomen ter beschikking die een ingrijpende verbetering kunnen teweegbrengen in het leven van mensen en gezinnen die kampen met één of meerdere vormen van maatschappelijke achterstelling.** Zo hebben lokale besturen een sterke impact op de fysieke en sociale leefbaarheid van buurten en wijken. En kunnen lokale besturen een belangrijke bijdrage leveren aan de realisatie van het grondwettelijk verankerde recht op een menswaardig leven (en de sociale grondrechten die daar de hoekstenen van vormen).¹

Maar politiek draait om keuzes maken. Het is niet omdat lokale besturen belangrijke sociale hefboomen in handen hebben dat ze er ook voor kiezen om deze voluit aan te wenden. En zelfs als ze daartoe beslissen, is succes nog niet gegarandeerd: het Matteüseffect² loert immers steeds om de hoek.

¹ Zie artikel 23 van de Belgische Grondwet waarin ter realisatie van het recht op een menswaardig leven o.m. het recht op arbeid, het recht op sociale zekerheid, het recht op een behoorlijke huisvesting en het recht op culturele en maatschappelijke ontplooiing zijn verankerd.

² "Want wie heeft, zal nog meer krijgen, en wel in overvloed, maar wie niets heeft, hem zal zelfs wat hij heeft nog worden ontnomen" (Matteüs 25:29). Het was wijlen professor Herman Deleeck die er op wees dat in onze hoogontwikkelde welvaarstaat de middenklasse de meeste vruchten plukt van sociale voordelen en services, zelfs wanneer deze diensten expliciet bedoeld zijn om maatschappelijk achtergestelde groepen vooruit te helpen.

leders stem telt!: van verontrustende vaststellingen tot ambitieuze doelstellingen

Twee vaststelling vormen de aanleiding van *leders stem telt!*, een bij uitstek participatief project dat de sector Samenlevingsopbouw ontwikkelt naar aanleiding van de gemeente- en provincieraadsverkiezingen van 14 oktober 2012.

Een eerste vaststelling: lokale verkiezingscampagnes worden slechts zelden beheerst door sociale thema's. De vraag wie burgemeester wordt en welke coalitie de gemeente moet besturen, bekleedt steeds (niet onterecht overigens) een centrale rol in de verkiezingscampagne. Daarnaast domineren een beperkt aantal hardere thema's (denk bvb. aan mobiliteit, grote infrastructuurprojecten of stadsfinanciën) veelal het debat. Slechts zelden wordt de lokale stembuslag uitgevochten met scherpe meningsverschillen over pakweg het aantal te bouwen sociale huurwoningen, over de aard en grootte van de aanvullende steun verstrekt door het OCMW aan mensen met een te laag inkomen, over toegankelijke dienstverlening op maat van maatschappelijk kwetsbare groepen, over kwaliteitsimpulsen voor woningen in erbarmelijke staat op de private markt of over ingrepen die de fysieke en sociale leefbaarheid van achtergestelde wijken ten goede komen.

Een tweede daaraan gekoppelde vaststelling: de stem van maatschappelijk achtergestelde groepen weegt – tijdens de verkiezingscampagne, maar ook tijdens de onderhandelingen van het bestuursakkoord – maar zelden door in de geesten van lokale beleidsmakers.

Maatschappelijk achtergestelden beschikken maar zelden over een uitgebreid netwerk dat directe toegang heeft tot de lokale bewindsvoerders. Ze kampen vaak met tal van vormen van maatschappelijke achterstelling en zijn mee daardoor niet gefocust op actief lobbywerk ter verdediging van hun collectieve belangen. Kortom: maatschappelijk achtergestelde groepen doen er vaak maar weinig toe wanneer de echte beleidsknopen worden doorgehakt.

Deze beide vaststellingen staan haaks op de maatschappelijke missie van de sector

Samenlevingsopbouw. Samenlevingsopbouw organiseert maatschappelijk kwetsbare groepen. Samen met hen pakken buurtwerkers en opbouwwerkers gemeenschappelijke problemen aan die te maken hebben met grondrechten of met de leefbaarheid in hun buurt, stad, dorp of streek. De focus ligt op de verbetering van de kwaliteit van het leven en het samenleven. Samenlevingsopbouw werkt dan ook aan een beleid dat afgestemd is op de noden en behoeften van maatschappelijk kwetsbare groepen.

Vertaald naar de gemeente- en provincieraadsverkiezingen van 14 oktober 2012 levert dit volgende ambitieuze doelstellingen op van het project *leders stem telt!*:

- Maatschappelijk kwetsbare groepen mengen zich uitdrukkelijk in het lokale verkiezingsdebat: hun stem komt luid en duidelijk aan bod in de lokale stembuslag.
- De beleidsprioriteiten die maatschappelijk kwetsbare groepen zelf naar voor schuiven, staan hoger dan ooit tevoren op de lokale politieke agenda's.

Om die ambitieuze doelstellingen te realiseren, kunnen maatschappelijk kwetsbare groepen in Vlaanderen en Brussel rekenen op actieve ondersteuning van de sector Samenlevingsopbouw en van andere sociale partnerorganisaties op het terrein. Die **samenwerking met partnerorganisaties** kan als een derde doelstelling naar voor geschoven worden: zowel het participatief proces dat moet uitmonden in nota's waarin de beleidsprioriteiten van maatschappelijk kwetsbare groepen vervat zitten als de politieke debatten die voorafgaan aan 14 oktober 2012 (zie onder) lenen zich immers uitstekend om de samenwerking tussen diverse sociale organisaties op het terrein te verstevigen.

leders stem telt!: via doorgedreven participatie naar gedragen beleidsprioriteiten

leders stem telt! is een bij uitstek participatief project. Alleen al in de ca. 150 projecten binnen de sector Samenlevingsopbouw werken buurt- en opbouwwerkers in Vlaanderen en Brussel dagelijks met uiteenlopende maatschappelijk kwetsbare groepen. Minstens met deze groepen (uiteraard graag aangevuld met kwetsbare individuen en groepen die door partnerorganisaties op het terrein bereikt worden) gaan we actief het gesprek aan over hun beleidsprioriteiten voor de gemeente- en provincieraadsverkiezingen. Vanuit de sector Samenlevingsopbouw wendden we al onze doelgroepervaring en methodische deskundigheid aan om dit proces zo sterk als mogelijk te ondersteunen en te begeleiden.

We onderscheiden drie fasen in dit participatief proces:

1. In het **voorjaar van 2011** buigen de professionals en vrijwilligers van de 8 regionale instituten voor Samenlevingsopbouw en het ondersteuningsinstituut Samenlevingsopbouw Vlaanderen in samenspraak met partnerorganisaties zich over de eigen meerjarenplannen en over de vele lopende projecten binnen de sector. De kernvraag die daarbij moet beantwoord worden is: **“Welke thema’s wil je als buurt- en/of opbouwwerker met je doelgroep(en) die je via je project(en) bereikt bespreekbaar maken met lokale politici in het kader van de gemeente- en provincieraadsverkiezingen van 2012?”**
2. In het **najaar van 2011** treden we over elk van deze thema’s actief in dialoog met de maatschappelijke kwetsbare groepen die onze sector – en onze partnerorganisaties – via de lopende projecten bereikt. Kunnen onze doelgroepen zich herkennen in de thema’s die de professionals naar voor schoven? Schuiven ze andere thema’s naar voor of leggen ze andere klemtonen? Hoe kunnen de weerhouden thema’s vertaald worden naar beleidsprioriteiten waartoe de lokale overheden over de nodige hefboomen beschikken om deze om te zetten in beleidsdaden? **Over deze en andere vragen treden we in dialoog met onze doelgroepen om zo te komen tot (participatief tot stand gekomen en dus gedragen) regionale en lokale prioriteitennota’s** (uiteraard met focus op die gemeenten waarbinnen ook effectief projecten van de sector Samenlevingsopbouw of van de partnerorganisaties lopen).
3. In het **voorjaar van 2012** wordt gefocust op **lokaal politiek lobbywerk**. De prioriteitennota’s worden aan het begin van 2012 actief verspreid onder lokale politieke partijen en – zeker in gemeenten waar belangrijke projecten van onze sector of van de partnersectoren lopen – worden gesprekken aangeknoopt met politieke actoren. Doelstelling is om de voorstellen die zijn opgenomen in de prioriteitennota’s zo veel als mogelijk vertaald te zien in engagementen die lokale politieke partijen opnemen in hun verkiezingsprogramma. Ook in deze fase van lokaal politiek lobbywerk worden maatschappelijk kwetsbare groepen actief betrokken.

September en oktober 2012: maatschappelijk kwetsbare groepen mengen zich in het lokale verkiezingsdebat

De echte verkiezingsstrijd zal pas losbarsten begin september 2012, goed zes weken voor de dag van de gemeente- en provincieraadsverkiezingen dus. Het is pas in deze fase dat de campagnes van de politieke partijen op gang getrokken worden, dat de media sterk zullen focussen op de lokale stembusslag, dat de meeste kiezers hun mening zullen vormen. Het is voor het welslagen van het project *leders stem telt!* dan ook van groot belang om ook in deze cruciale fase opmerkelijk aanwezig te zijn in het publieke debat. Daartoe zetten we twee belangrijke tools in:

1. In de weken die onmiddellijk voorafgaan aan de dag van de verkiezingen organiseren de acht regionale instituten van de sector Samenlevingsopbouw – opnieuw in partnerschap met andere sociale organisaties – **politieke debatten** binnen hun werkingsgebied (enerzijds de vijf Vlaamse provincies en anderzijds de steden Antwerpen, Gent en Brussel). Doel van deze debatten is om lokale lijsttrekkers van politieke partijen in gesprek te laten treden met maatschappelijk kwetsbare groepen over de sociale beleidsprioriteiten waaraan deze groepen in de loop van het werkjaar 2011-2012 hard hebben gesleuteld.

Uiteraard mikken we voor deze politieke debatten naast maatschappelijk kwetsbare groepen ook op een ruimer publiek waardoor een solidariserend effect ontstaat tussen sterkere en zwakkere groepen uit onze samenleving.

2. Begin september lanceren we vanuit de sector Samenlevingsopbouw ook een **sociale stemtest** (naar model van de stemtesten die eerder in functie van de federale en regionale verkiezingen werden uitgewerkt). De inhoudelijke prioriteiten die maatschappelijk kwetsbare groepen doorheen het voorgaande participatief proces zelf naar voor schoven, zullen vanzelfsprekend de inhoudelijke basis voor deze sociale stemtest vormen.

De sociale stemtest beoogt 3 doelen:

- **Politieke agendasetting door maatschappelijk kwetsbare groepen.** Sociale thema's staan immers maar zelden centraal in de lokale verkiezingsstrijd: de sociale stemtest nodigt kiezers uit om in de weken die voorafgaan aan de verkiezingen (m.a.w. in de periode waarin ze hun stemkeuze afwegen) de lokale stembusslag ook eens door een sociale bril te bekijken. Hoe verhouden de politieke partijen zich tot sociale strijdthema's die maatschappelijk kwetsbare groepen zelf naar voor schuiven? Hoe kijk ik als kiezer zelf tegen deze sociale strijdthema's aan? En welk individueel stemadvies levert de combinatie tussen beide voorgaande vragen op? Een herkenbaar en aantrekkelijk instrument als de sociale stemtest moet ons in staat stellen om – met behulp van sterke mediapartners – sociale thema's hoger op de lokale politieke agenda te plaatsen dan voorheen het geval was.
- **Een politiserend effect teweegbrengen bij maatschappelijk kwetsbare groepen.** We hopen dat niet alleen de sector Samenlevingsopbouw, maar ook tal van andere partnerorganisaties met de sociale stemtest actief aan de slag gaan. Samen zijn we in staat om vele duizenden maatschappelijk kwetsbare kiezers te bereiken. Met de individuele stemkeuze laten we ons niet in. Met het opdringen van welke partijvoorkeur dan ook evenmin. Maar via o.a. deze sociale stemtest (en de politiek-maatschappelijke vorming die er aan gekoppeld kan worden) willen we uitdrukkelijk wel alles in het werk stellen opdat ook maatschappelijk kwetsbare groepen een zo bewust mogelijke stem zouden uitbrengen op zondag 14 oktober.

- **Het bevorderen van solidariteit tussen sterkere en minder sterke groepen in onze samenleving.** De sociale stemtest is een instrument dat van nature meer gericht is op sterkere groepen in onze samenleving: hoe goed uitgewerkt ook, het blijft immers een digitaal instrument dat drempels inhoudt ten aanzien van meer kwetsbare groepen in onze samenleving. Naast de hoger beschreven inspanningen die we willen leveren om ook maatschappelijk kwetsbare groepen in grote getale deel te laten nemen aan de sociale stemtest, beogen we met het instrument – o.a. door een sterk mediapartnerschap – ook een grote deelname door sterkere groepen uit de samenleving. Door deze sterkere groepen te confronteren met thema's die vooral zwakkere groepen rechtstreeks aanbelangen, willen we daarmee een solidariserend effect teweegbrengen.

Aan de nationaal georganiseerde politieke partijen zal een set van vragen worden voorgelegd op basis waarvan een **Vlaamse sociale stemtest** zal worden uitgewerkt. Deze zelfde set van vragen zal daarnaast ook worden voorgelegd aan de lijsttrekkers van de politieke partijen in zowel de **vijf Vlaamse provinciehoofdsteden** als in **Stad Brussel**. In deze steden kan aan de kiezers daardoor een sociale stemtest worden aangereikt die geaggregeerd is tot op het stedelijke niveau. Kiezers uit andere gemeenten en steden kunnen zich voor individueel stemadvies wenden tot de sociale stemtest zoals die op het Vlaamse niveau zal worden uitgewerkt.

Voor de uitwerking van de sociale stemtest kan de sector Samenlevingsopbouw rekenen op de enthousiaste medewerking en de wetenschappelijke expertise van **Dave Sinardet**, politicoloog verbonden aan zowel de Vrije Universiteit Brussel als aan de Universiteit Antwerpen.

Vanaf 14 oktober 2012 begint het echte (beleids)werk

Het echte beleidswerk start vanaf 14 oktober 2012. Na de stembusslag worden coalities gevormd en beleidsplannen gesmeed.

Via beleidswerk en politiek en lobbywerk zetten we in op het realiseren van een beleid dat ook afgestemd is op de positie en situatie van maatschappelijk kwetsbare groepen. De beleidsprioriteiten van maatschappelijk kwetsbare groepen moeten zichtbaar worden in de beleidsplannen en engagementen van de lokale besturen.

We willen dat maatregelen, beslissingen en veranderingen niet alleen 'in de regel', maar ook 'in de feiten' gelijk zijn voor iedereen en een reële oplossing betekenen. Dus zeker ook voor maatschappelijk kwetsbare groepen. Vaak zijn voor deze groepen aangepaste maatregelen nodig gebaseerd op het principe van sociale herverdeling.

Verder dringen we bij de lokale besturen aan op het realiseren van een participatief beleid. We vragen dus uitdrukkelijk dat het beleid ruimte creëert voor maatschappelijk kwetsbare groepen om op hun maat te kunnen participeren aan de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van deze maatregelen.

Uiteraard worden maatschappelijk kwetsbare groepen ook hier effectief betrokken.

Contactpersonen

Chris Truyens – directeur Samenlevingsopbouw Vlaanderen
(chris.truyens@samenlevingsopbouw.be – 02/274.19.69)

Geert Marrin – beleidswoordvoerder sector Samenlevingsopbouw
(geert.marrin@samenlevingsopbouw.be – 0474/66.33.78)